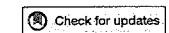

Türk
191108

D4085

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

03 Mart 2019

Domenico Ingenito

Hafez's "Shirāzi Turk": A Geopoetical Approach

This article constitutes a preliminary attempt to explore the geographical dimension of premodern Persian lyric poetry from the perspective of the relationship between the historical adherence of a text to external reality and the rhetorics of intertextuality and performativity. The pretext for this exploration is the poem known as "Tork-e Shirazi" or "The Turk from Shiraz," one of the most celebrated ghazals of Hafez of Shiraz. The analysis focuses in particular on the first two lines of the ghazal, whose rich and ambiguous imagery has challenged the community of readers, interpreters, and scholars for centuries. On the basis of historiographical, formalist, and poststructuralist approaches to the study of lyric poetry, the article outlines a generative paradigm that analyzes a given text from the perspective of its abstract, genre-specific, conventionally negotiated, and referential levels of meaning. The contribution of geocritical studies will be combined with rhetorical analysis to conceive of Hafez's text as a geopoetic map in which the cities of Shiraz, Samarkand, and Bukhara are put in conversation with the mental and historical representations of Iran and India between the thirteenth and fourteenth centuries, during the transition from the Mongol to the Timurid models and ideals of power.

Keywords: Persian poetry; pre-modern Iran; India; Hafez; Amir Khosrow; ghazal; intertextuality; rhetoric; imitation; geopoetics

Introduction

For centuries, the philosophical breadth, the formal complexity, and the alleged inimitability of the poetry of Hafez of Shiraz (d. 1390) have challenged the hermeneutical competence of readers, scholars, and interpreters.¹ The polythematic nature of Hafez's lyric poems, or ghazals—capable of embracing and bringing together into the same text multiple realms of signification, from the purely lyrical to the political and the mystical—has been noticed and discussed as early as the years immediately following his death.²

The aim of this article is to offer a groundwork for future research on the spatial dimension of premodern Persian lyric tradition through the close reading of the

Domenico Ingenito is Assistant Professor of Persian Literature at the University of California, Los Angeles.

Türk
191108

03 Mart 2019

D825

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

KLÂSİK ŞİİRİN DÎVÂNLARINDA “TÜRK” KAVRAMININ KULLANIM BİÇİMLERİ*

İlyas YAZAR**

Osmanlı dönemi edebî geleneğini temsil eden unsurlardan biri olan ve Klâsik şiirin kaynakları arasında ilk sırada yer alan divanlar, bu geleneğin devam ettiği süreç içinde revaçta olmasının yanında sonraki dönemlerde de geleneğin geçmişine ışık tutması noktasında oldukça önemli olmaktadır. Aslı Farsça olan “Dîvan” sözcüğü Arap ve Fars kültüründe kullanılmaya başlandıktan sonra farklı anlam boyutları kazanmış olmakla birlikte kültürümüzde Osmanlı dönemi edebî geleneği içinde önem kazanarak klâsik dönem Türk şâirlerinin çeşitli nazım biçimleriyle yazdıkları şiirlerin toplandığı eserler olarak bilinmektedir.

Türk kültür tarihinin en uzun devresini oluşturan Osmanlı dönemi edebi geleneğini, genel çerçevede ele alındığında tek kanaldan beslenmediği görülmektedir. Bu geleneğin içindeki farklılıkları dikkate alarak dîvan, halk ve tekke-tasavvuf edebî geleneklerinin devam ettirildiği bilinmektedir. Batı Türkçesi edebî geleneği içinde XIII-XIV. yüzyıllarda teşekkül etmeye başlayan Klâsik (Divan) edebiyat, İslam öncesi edebî geleneğin etkileriyle müşterek İslam kültürünün getirdiği yeni yapıyı terki edilmek durumunda kalmıştır. Genel bir tasnifle XIII-XIV. yüzyıllarını Oluşum Dönemi, XV-XVI. yüzyıllarını I. Klasik Dönem, XVII-XIX. yüzyıllarını II. Klasik Dönem olarak adlandırabileceğimiz ve XIII-XIX. yüzyıllar arasında geniş bir coğrafyada etkin biçimde varlığını gösteren bu edebî gelenek, binlerle ifade edilen şâirin yetiştiği verimli bir dönem olmuştur. Yazımızda bu edebî dönem içinde yetişmiş şâirlerin divanlarında yer alan *Türk* kavramının kullanım biçimleri, söz konusu edebî geleneğin tarihi akışına uygun olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda *Divan Edebiyatı* konusunda yapılmış akademik araştırmalarla ortaya çıkan divanlardan taramalarımız sonucu *Türk* kavramı geçen 67 divan kullanılmıştır. Araştırmada yer alan 67

* Bu makale 19-25 Nisan 2010 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslar arası Türk Dünyası Kültür Kongresinde sunulan bildirinin genişletilmiş şeklidir.

** Dokuz Eylül Üniversitesi.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELİY DOKUMAN

25 Temmuz 2018

TOENJES, Christopher. *Islam, the Turks and the
making of the English Reformation: the history of
the Ottoman Empire in John Foxe's Acts and
monuments.* Frankfurt am Main: Lang, 2016.
447 pp.

Türk
13/108

16929 KUMRULAR, Özlem. The creation of the image of
Türk
191108 "the Turk" in the sixteenth-century Mediterranean:
self-reflection versus antipropaganda. *Imagining
the Turk*. Ed. Božidar Jezernik. Newcastle upon
Tyne: Cambridge Scholars, 2010, pp. 27-46.

01 Ocak 2019

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

16834 JEZERNIK, Bozidar. *Imagining "the Turk".*
Imagining 'the Turk'. Ed. Bozidar Jezernik. Newcastle
upon Tyne: Cambridge Scholars, 2010, pp. 1-16.
Türk
191108 Explores the different faces of "the Turk" in the gaze
of Europeans, 16th to early 20th century.

01 Ocak 2019

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

191108

DİA

TÜRK

Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman

21.08.2017

Bellingeri, Giampiero

Altri turchi, altro Islam. Venezia, la steppe, la Persia .-- Marsilio, Venice, 2007 : Venezia e l'Islam, 828-1797. [Mostra e catalogo a cura di Stefano Carboni] , pp. 51-67,

Italy | Iran - 15th century | Iran - 16th century | Central Asia (general) - medieval | Timurids

12 Subat 2017

LUFFIN, Xavier. Tatruli: writing a Turkish language
in Georgian alphabet. *Scripts beyond borders: a
survey of allographic traditions in the
Euro-Mediterranean world*. Ed. Johannes den Heijer, *Türk*
Andrea Schmidt and Tamara Pataridze. *131108*
Louvain-la-Neuve: Institut Orientaliste de l'Université
Catholique de Louvain; Louvain: Peeters, 2014.
(Publications de l'Institut Orientaliste de Louvain,
62), pp. 603-607. Documents in Azeri Turkish
using the Georgian script from the early 18th century
to the beginning of the 20th century.

ODE YAYIMLANDIKTAN
NRA GELEN DOKÜMAN

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

LOCK, Peter. Sanudo, Turks, Greeks and Latins in the early fourteenth century. *Contact and conflict in Frankish Greece and the Aegean, 1204-1453: crusade, religion and trade between Latins, Greeks and Turks* / ed. Nikolaos G. Chrissis, Mike Carr. Farnham: Ashgate, 2014, pp. 135-149. "Cultural perceptions and judgements in the fourteenth century Aegean as recorded in the writings of the Venetian patrician Marino Sanudo Torsello."

Türk
131/108

12 Subat 2017

TÜRKİYE'DE DİNLER TARİHİ (Dünü, Bugünü ve Geleceği)

SEMPOZYUM
(04-06 Aralık 2009)

Ankara – 2010

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

03 Şubat 2017

Türklerin tek Tanrılı bir dine mensup buldukları şeklindeki tezin gözden geçirilerek disiplinler arası işbirliği ile ciddi tatmin edici sonuçlara ulaşacak çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda günümüz şartlarında Türk cumhuriyetlerindeki dil, tarih, arkeoloji, etnografya, halkbilim çalışan bilim adamları ile ortak çalışmalar yapılabilir. Özellikle Türkiye'de Türk Tarih Kurumu ya da benzer bir kurum Türklerin dini tarihinin incelenmesi konusunda, yeni belge, bilgi ve bulguların değerlendirilmesine katkı sağlayacak altyapı hizmetlerini oluşturabilir.

477

TÜRKİYE'DE GELENEKSEL TÜRK DİNİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Doç. Dr. Durmuş ARIK
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Giriş

Köklü bir tarih geçmişe sahip olmaları ve geniş bir coğrafyaya yayılmaları nedeniyle genel olarak Türklerin din tarihi konusunda yapılan araştırmalarda ve değerlendirmelerde problemler yaşanmakta; Türklerin dininin adlandırılmasında, inanışlarının tespitinde, Türk din tarihinin safhalarının ortaya konulmasında ve konunun sınırlarının belirlenmesinde çeşitli sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Bu sıkıntıların başında; Türklerin, tarihçe bilinen en eski dinleri hangisidir ya da hangileridir? Kendilerine has özgün bir dinleri olmuş mudur? Olduysa bu hangisidir? Türklerin özgün dinleri, yakın zamanlara kadar sanıldığı gibi Şamanizm midir? Yoksa yine kimi araştırmacılarca iddia edildiği gibi tek Tanrılı bir din (Gök Tanrı Dini) midir? Ya da başka inançlar var mıdır?¹ gibi sorular sıralanabilir.

Çoğu zaman araştırmacılar, bir din olmamakla birlikte Türk toplulukları arasında yaygın olduğu gözlenen daha çok mistik, sihrî ve arkaik vecd tekniklerinden biri olan ayrıca ekstazik ve sağaltıcı (therapeutic) metotları içeren Şamanizm'i "Türklerin dini" şeklinde ortaya koymaya çalışmışlardır da Türklerin bilinen en eski dinini "Geleneksel Türk Dini" olarak adlandırmak daha uygun görülmektedir. "Geleneksel Türk Dini" ifadesiyle İslâm'ı ya da herhangi başka bir dini kabul etmiş Türklerin önceki inanışları ile günümüzde birkaç milyon civarındaki Türk kitlesinin yaşadığı inanışlar, ibadetler ve gelenekler kastedilmektedir. Türklerin kendilerine özgü dinî inanışlarını belirten "Geleneksel Türk Dini"nin merkezinde; kudretli ve aşkın bir yaratıcı olarak kabul edilen "Tanrı" inancı bulunmaktadır. Bu inanç sisteminde, ahlâ-

makale Şamanizm 1810-83 projesinde
Tarih 131108

çeşitli makalelerde de Türklerin inanışlarını konu edinmektedir. İnan, çalışmalarında Şamanizm'i Türklerin dini olarak nitelemekte, bu konu ile ilgili onun şu tespitleri dikkat çekmektedir: "Milattan önceki II. Yüzyıllarda Çin vakanüvisleri tarafından Hunlarda tespit edilen Gök-Tanrı, güneş, ay, yer-su, atalar ve ölümler kültü Türk kavimlerinde, muhtelif kültürlerin tesirleri altında kalmalarına rağmen, son devirlere kadar devam ettirilen kültürlerdir. Bu kültürler çağdaş Altaylılarda ve Yakutlarda müşahede edilmiştir. Bununla beraber Altay ve Yakut şamanlığı bütün halinde eski Türk dini olarak kabul edilemez. Çok eski devirlerde büyük hakanlıklar ve devletler kuran Türklerin dünya görüşleri ve dinî telakkileri Altay ve Yakut şamanizmine nazaran çok gelişmiş ve olgunlaşmış olduğu anlaşılmaktadır."¹¹ Bununla birlikte İnan, söz konusu eserlerinde Türklerin inançlarını ifade etmek için "Şamanizm" terimini kullanmışsa da; "Eski Türk Dini için sırf itibari olarak 'şamanizm' terimini kullanıyoruz..."¹², "Eski Türklerin II. -V. asırlarda inandıkları din XVII-XIX. asırlarda Sibiry'a'nın Altay-Sayan ve Yakut Türk boylarında etnograflar tarafından tespit edilen ve din tarihçileri tarafından incelenen şamanizmin epeyce gelişmiş şekli olduğunda şüphe yoktur. Buna rağmen biz "eski türk dini"ni cihanşümul iptidai şamanizmin bir dalı (türü) olarak kabul ediyor, eski Türk dinine "Şamanizm" diyoruz."¹³ ifadesiyle kendi bakış açısını değerlendirmiştir.

Geleneksel Türk Dini konusunda çalışma yapan bilim adamlarından biri de İbrahim Kafesoğlu'dur. Kafesoğlu *Eski Türk Dini* (Ankara, 1980) isimli eserinde Türklerin din tarihini ve Türkler arasında yaygın olan inanışları incelemeye gayret etmiştir. Kafesoğlu'nun Türk Milli Kültür (İstanbul 1999) isimli eserinde konuyla ilgili verdiği şu bilgiler dikkat çekicidir: "... Dinden ziyade bir sihir karakteri ortaya koyan ve esasen bir Bozkır-Türk inanç sistemi olmayan şamanlığın tarihi Türk topluluklarındaki Tanrı ve "yer-su" inançları ile bir ilgisi mevcut değildir... Ancak Türk inancı ile şamanlık arasında hayret edilecek bir uyumluluk hasıl olmuştur. Esasen şamanlığın en büyük özelliği nüfuz ettiği bölge halkının ruh alemine bürünme kabiliyetidir..."¹⁴

- 11 Abdulkadir İnan, Tarih ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar, 4. Baskı, Ankara 1995, 1.
- 12 Abdulkadir İnan, Eski Türk Dini Tarihi, İstanbul 1976, 2.
- 13 İnan, Eski Türk Dini Tarihi, 15.
- 14 İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, İstanbul 1999, 301-302.

1 Bkz. A. Yaşar Ocak, Türkler, Türkiye ve İslam, 10. Baskı, İstanbul 2009, 13-22.

I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri

25-26 Mayıs 2006
Mehmet Akif Ersoy Salonu
Beytepe/Ankara

Yayına Hazırlayanlar:
Yunus KOÇ
Serdar SAĞLAM
Cahit GELEKÇİ

ISBN 978 - 975 - 491 - 239 - 5

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN 03 Subat 2017

T.C.K 131108

Türk Halk İnançlarının Güncel Değeri

Ahmet Hikmet EROĞLU*

Halk arasında yaşayan, geçmişten günümüze taşınan ve her hangi bir müesses dine ait olmayan inançların bütününe halk inançları diyebiliriz. Bu inançlar mutlaka her toplumda kendini hissettirmektedir. Bu açıdan halk inançları evrensel bir yaygınlık arz etmektedir.

Halk inançlarının her toplumda yaygın olması, her şeyden önce insanın özelliklerinden kaynaklanmaktadır. İnsan, sınırlı bir varlık olmasına karşı onun beklentileri, ümitleri, istekleri, arzuları sınırsızdır. Bu yüzden insan, önünü alamadığı isteklerini gerçekleştirecek, kurtulamadığı korkularını, kaygılarını giderecek insanüstü varlıklara inanma ihtiyacındadır. Ayrıca o, etrafında olup bitenleri, tabiat olaylarını, beklenmedik gelişmeleri, olağanüstülükleri anlamlandırmak istemektedir. Bu yüzden, halk inançları ortaya çıkmakta ve toplumda etkin bir rol üstlenmektedir.

Her ne kadar halk inançları, insanın bireysel ve toplumsal özellikleri, ihtiyaçları açısından ele alınsa da Mircea Eliade'nin ifadesiyle insan; "dini bir varlık"tır (Homo Religiosus)¹. Bir bakıma insan, yaratılışı gereği inanma ihtiyacındadır. Onun bu özelliği, halk inançları araştırmalarında göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

Halk inançları, ister dindar olsun isterse dine mesafeli olsun insanların çoğunluğunu etkisine almaktadır. Dindar insan, mensup olduğu dinin gereklerini yerine getirdiği gibi bu dinin inanç ve uygulamaları ile ilgisi olmayan inançlara da sahip olmaktadır. Bu inançlar bazen "batıl inanç", "hurafe" olarak bilinir ve küçümsenir. Buna rağmen çoğu zaman bunların etkisinin dışına çıkılamaz. Din adamları tarafından bu inançların dine uymadığı ve bu inançların terk edilmesi gerektiği telkin edilir. Bazen de halk inançları, bir dinin başka bir inancıyla bütünleşmiş olarak bulunur. Müesses bir dinin inancıyla bütünleşmiş olan inançlar "daha çok etkilenilen ve benimsenen inançlardır".

* Prof.Dr., Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.

¹ Bkz. Mircea Eliade, *Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu*, (çev. Mehmet Aydın), Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara 1990, 8.

12 Subat 2017

8742 KÁRMÁN, Gábor. Turks reconsidered: Jakab Harsányi Nagy's changing image of the Ottoman. *Well-connected domains: towards an entangled Ottoman history*. Ed. Pascal W. Firges, Tobias P. Graf, Christian Roth, Gülay Tulasoğlu. Leiden: Brill, 2014, (Ottoman Empire and its Heritage, 57), pp. 110-130. Letter written by the Transylvanian diplomat to his prince in 1655.

Türk
191108

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

TÜRK

Majda, T.

17th century Turkish folk verse in Latin characters .-- Istituto Universitario Orientale, Naples, 1982 :
Studia Turcologica Memoriae Alexii Bombaci dicata. (A cura di A. Gallotta & U. Marazzi.) , pp.
335-338,

Turkish literature: oral & popular | Manuscripts | Folklore

Antoon, Sinan; Antūn, Sinān

A Barbarian in Rome: excerpts from a diary .-- Cambridge University Press, Cambridge, 2010 : We are
Iraqis: aesthetics and politics in a time of war
Edit. Nadjé al-Ali and Deborah al-Najjar , pp. 24-34,

Kut, G. ; Chambers, R. L.

A bibliography of modern Turkish literature in English translation .-- 1978 ISSN: 0743-0019 : Journal
of Turkish Studies, vol. 2 pp. 47-54, (1978)

A brave new quest: 100 modern Turkish poems .-- Syracuse University Press, Syracuse (NY), 2006 :
Edit. and tr. Talat S. Halman; associate ed. Jayne L. Warner

Köse, Cemal; Amanmyradov, Guychmyrat; Özyurt, Özcan
A machine translation system for Turkish-Turkmen chat .-- 2007 ISSN: 1307-3818 : Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi (Beykent University Journal of Science and Technology), vol. 1 i pp. 125-134, (2007)

Halman, Talat S.
A millennium of Turkish literature: a concise history .-- Syracuse University Press, Syracuse (NY), 2011 :
edit. Jayne L. Warner

Carswell, John
A minor group of late Turkish pottery .-- 1964-5 : Sanat Tarihi Yıllığı pp. 1-15, (1964-5)